

PETESCHUK ARIADNA. Elements of the competently principal training in schools of pidkarpatska rus (1919–1938).

The actuality of the problem of article follows from the need for the development of competence-oriented learning in the modern school. Given the fact, that in the process of the development of educational systems the experience of a practically oriented, “close to life” school has developed, then it should be analyzed, rethought and generalized.

The paper suggests the analysis of the experience of organizing training, aimed at developing students’ applied knowledge, skills and abilities that existed in schools of Pidkarpatska Rus. It allows to get closer to understanding the competency approach in the formation of the content of education.

Keywords: *Pidkarpatska Rus, schools, educational programs, competent approach.*

УДК 378.147:54:615.15

ORCID.org/0000-0002-3367-5931

Рева Т. Д.

**СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ВИЩОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ
НА ІНСТИТУЦІЙНОМУ РІВНІ**

У статті обговорюються сучасні вимоги до системи забезпечення якості вищої фармацевтичної освіти в Україні на інституційному рівні, представлені принципи забезпечення якості. На думку автора, важливу роль в оцінюванні якості вищої фармацевтичної освіти в Україні мають нижчезазначені процедури забезпечення якості освіти, а саме: поліпшення менеджменту освітньої діяльності, якісний відбір контингенту здобувачів вищої освіти, збільшення частки викладачів з науковими ступенями в Університеті, удосконалення матеріально-технічної та навчально-методичної баз тощо. Автором визначено перелік моніторингових процедур оцінювання якості вищої фармацевтичної освіти в Україні та умови для реалізації форм підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу. У статті відмічено, що у перелік вимог до системи внутрішнього забезпечення якості вищої фармацевтичної освіти входить також наявність інформаційних систем для ефективного академічного менеджменту освітнього процесу, що передбачає уведення в дію електронної системи збору й аналізу інформації, системи електронного документообігу, електронної скриньки тощо.

Забезпеченню якості вищої фармацевтичної освіти, на переконання автора, мають сприяти публічність інформації щодо популяризації наукових доробків викладачів із застосуванням університетського репозитарію, доповнити вже відомі процедури та заходи із запобігання та виявлення академічного плагіату допоможуть нижчезазначені дії:

- інформування студентів про академічну доброчесність в освіті;*
- реалізація ідеї академічної доброчесності у різних видах навчальної, наукової та дослідницької діяльності;*
- перевірка курсових, дипломних та магістерських робіт у системі “Антиплагіат”;*
- адміністративна та моральна відповідальність викладачів і студентів, керівників за порушення норм академічної доброчесності та корпоративного кодексу.*

Ключові слова: *якість освіти, система забезпечення якості вищої освіти.*

У проекті Стандарту вищої освіти України [1] сформульовано вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, які мають дотримуватися в освітньому процесі підготовки фахівців із фармації другого (магістерського) рівня вищої освіти в Україні. Доповнимо цю інформацію власними міркуваннями.

На думку розробників документа, у перелік *принципів та процедур забезпечення якості освіти* мають бути включені визначені та легітимізовані позиції:

- У законі України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. № 1556-VII [2];
- Стандарти і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі ВО (ESG) [3];
- Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти;
- Національному стандарті України “Системи управління якістю” ДСТУ ISO 9001:2009 [4].

Відповідно до положень означених документів, *принципи забезпечення якості вищої фармацевтичної освіти мають визначатися такими позиціями:*

- відповідність європейським та національним стандартам якості вищої фармацевтичної освіти;
- автономія медичного (фармацевтичного) закладу вищої освіти, який несе відповідальність за забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої фармацевтичної освіти;
- здійснення системного моніторингу якості вищої фармацевтичної освіти;
- управління якістю на всіх стадіях освітнього процесу на основі системного підходу;
- постійне підвищення якості освітнього процесу у медичному (фармацевтичному) закладі вищої освіти;
- залучення студентів, роботодавців та інших зацікавлених сторін до процесу забезпечення якості вищої фармацевтичної освіти;
- відкритість інформації на всіх етапах забезпечення якості вищої фармацевтичної освіти.

На нашу думку, узагальнений перелік принципів забезпечення якості вищої фармацевтичної освіти може бути представлено такими як:

- системність;
- відкритість;
- об’єктивність;
- відповідальність усіх учасників освітнього процесу;
- прозорість;
- циклічність;
- наступність;
- точність;
- підзвітність.

Важливу роль в оцінюванні якості вищої фармацевтичної освіти в Україні мають доцільно обрані *процедури забезпечення якості освіти:*

- поліпшення менеджменту освітньої діяльності – здійснення освітнього

моніторингу та періодичного оновлення освітньо-професійних програм;

– якісний відбір контингенту здобувачів вищої освіти освітнього ступеня “магістр”;

– збільшення частки викладачів з науковими ступенями та вченими (почесними) званнями в складі кафедр Університету;

– удосконалення матеріально-технічної та навчально-методичної баз для реалізації освітнього процесу з підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою;

– забезпечення необхідних ресурсів для підтримки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістр;

– розвиток сучасних комп’ютерно орієнтованих інформаційних систем із метою підвищення ефективності освітнього менеджменту;

– забезпечення інформованості здобувачів освітніх послуг, широкої громадськості та зацікавлених осіб про діяльність Університету;

– створення ефективної системи виявлення випадків академічної недоброчесності (наприклад, академічного плагіату у наукових працях науково-педагогічних працівників і студентів; корупції та хабарництва), моральних і матеріальних стимулів у їх запобіганні.

Важливо звернути увагу, що до моніторингових процедур оцінювання якості вищої фармацевтичної освіти в Україні включено *моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм*, що передбачає реалізацію низки дій щодо:

1. Внутрішнього аудиту освітніх програм, що проводиться за вимогами відповідного положення, розробленого Університетом.

2. Розроблення критеріїв оцінювання змістового рівня освітньо-професійних програм (з урахуванням оцінних суджень науково-педагогічних працівників, студентів, випускників, роботодавців, зацікавлених осіб).

3. Показників сучасності освітньої програми: оновлюваність; рівень задоволеності студентів (випускників) змістом освітньо-професійної програми; участь у розробленні освітньо-професійних програм роботодавців та їх відгуки про рівень підготовки випускників.

Щорічне оцінювання здобувачів вищої фармацевтичної освіти відбувається за процедурою оцінювання знань та практичних умінь студентів, яка здійснюється в Університеті на підставі положення закладу про організацію навчального процесу. Важливо додати: система оцінювання якості підготовки студентів включає низку контрольних заходів, що включає вхідний, поточний, семестровий, підсумковий та ректорський контроль, а також стандартизовані інтегровані іспити. На нашу думку, щорічне оцінювання здобувачів може бути доповнено такими процедурами:

– оцінка результатів атестації;

– кількісно-якісна інтерпретація даних щодо динаміки контингенту студентів;

– аналіз задіяності студентів у науковій роботі, участі у проектах, грантових програмах, академічній мобільності;

– оцінка результатів освіти представниками роботодавця.

Невід’ємним чинником системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти є *підвищення кваліфікації науково-педагогічних, педагогічних та наукових працівників* [2]. Законодавчо визначено, що професорсько-викладацький склад має право підвищувати кваліфікацію в Україні і за кордоном [2]. При цьому Університет забезпечує різні форми підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників не рідше від одного разу на 5 років [2]. У самому закладі вищої освіти мають бути забезпечені умови для реалізації власних програм та форм підвищення кваліфікації (конференції, семінари і, майстер-класи із запрошенням провідних фахівців галузі, тренінги, “start-up” у закладах вищої освіти, “круглі столи”, школи молодого викладача і молодого науковця тощо). На нашу думку, доповнити вищенаведений перелік можуть також такі заходи, як:

- удосконалення змісту та оновлення тематики методологічних і методичних семінарів для викладачів;
- аналіз кадрового забезпечення освітніх програм;
- запровадження різних видів стимулювання ефективної діяльності викладачів;
- удосконалення професійності викладачів за допомогою різних форм самоосвітньої діяльності (неперервне підвищення кваліфікації);
- рейтингування викладачів відповідно до корпоративних стандартів навчальної і наукової діяльності.

Необхідною умовою підвищення якості вищої фармацевтичної освіти є наявність у медичному (фармацевтичному) закладі вищої освіти необхідних ресурсів для організації освітнього процесу з підготовки майбутніх фахівців. *Ресурсами для організації освітнього процесу у закладі вищої освіти є:*

по-перше, чинні Стандарти ВО України з підготовки фахівців у фармацевтичній галузі та проект Стандарту ВО України другого (магістерського) рівня галузі знань 22 Охорона здоров’я спеціальності 226 Фармація, промислова фармація [1];

по-друге, навчальний план підготовки фахівців другого (магістерського) рівня галузі знань 22 Охорона здоров’я спеціальності 226 Фармація, промислова фармація;

по-третє, нормативні й робочі навчальні програми дисциплін та навчальних і виробничих практик.

Важливо зазначити, що, відповідно до чинних ліцензійних умов, у медичному (фармацевтичному) закладі вищої освіти має бути виконана низка вимог, а саме щодо:

- Належного навчально-методичного забезпечення (комплекси) навчальних дисциплін.
- Сучасних інформаційних джерел та комп’ютерної техніки.
- Власної веб-сторінки.
- Інтернет-зв’язку.
- Бібліотеки із сучасною навчальною літературою, а також науковими та фаховими періодичними виданнями з відповідних галузей знань і спеціальностей; довідниковими виданнями – енциклопедіями, словниками тощо.
- Технічних засобів навчання.

- Наявності баз для проведення всіх видів навчальної та виробничої практик.

- Належного кадрового забезпечення викладання навчальних дисциплін.

Перелік заходів, що сприятимуть більш успішній задіяності інформаційних систем для ефективного освітнього менеджменту навчального процесу, у медичному (фармацевтичному) закладі вищої освіти може бути доповнено, на нашу думку, такими:

- інформаційне забезпечення (зокрема бібліотека): наявність, достатність, сучасність;

- електронні навчальні курси;

- електронна бібліотека;

- комп'ютеризовані засоби діагностики;

- наявність періодичних е-видань.

У перелік вимог до системи внутрішнього забезпечення якості вищої фармацевтичної освіти входить також і наявність інформаційних систем для ефективного академічного менеджменту освітнього процесу, що передбачає уведення в дію електронної системи збору й аналізу інформації (ЄДЕБО, модуль “Деканат”, Навчальний модуль, “Відділ кадрів”, Методичний модуль, “Абітурієнт”, Єдиний центр, Адміністративний та інших), системи електронного документообігу, електронної скриньки.

Забезпеченню якості вищої фармацевтичної освіти в Університеті мають сприяти також публічність інформації, обов'язкову наявність офіційного веб-сайту закладу, на якому оприлюднюються:

1. Статут Університету.

2. Положення про організацію навчального процесу.

3. Правила прийому.

4. Основні дані про освітньо-професійні програми тощо.

Переконані, що публічності інформації може сприяти також розміщення на веб-сайті у відкритому доступі популяризація наукових доробків викладачів із застосуванням університетського репозитарію.

На нашу думку, операції моніторингу та періодичного перегляду освітньо-професійних програм мають включати:

- самоаналіз та самооцінювання викладачами якості освітнього процесу;

- проведення моніторингу якості знань здобувачів вищої освіти відповідно визначених у освітній програмі компетентностей;

- оцінка якості освітньої програми згідно з критеріями (відповідність до запитів ринку праці, **компетентнісний характер** (виділено автором статті), інноваційність, системність);

- вивчення рівня навчально-методичного та інформаційного забезпечення реалізації змісту освітніх програм усіх типів (орієнтацій) – освітньо-професійних, освітньо-наукових;

- аудит програм усіх типів з урахуванням відповідної предметної області (галузі знань, спеціальності, спеціалізації) та їх удосконалення.

Відповідно до законодавчої норми, забезпеченню якості вищої фармацевтичної освіти в Україні має сприяти неухильне дотримання

принципів академічної доброчесності у роботі професорсько-викладацького колективу закладу.

Доповнити вже відомі процедури та заходи із запобігання та виявлення академічного плагіату (запровадження систем перевірки навчальних і навчально-методичних видань викладачів, наукових монографій, дисертаційних робіт на плагіат; виявлення та притягнення до адміністративної та моральної відповідальності винних у академічному плагіаті тощо) можуть, на наше переконання, і такі дії:

- інформування студентів про академічну доброчесність в освіті;
- реалізація ідеї академічної доброчесності у різних видах навчальної, наукової та дослідницької діяльності;
- перевірка магістерських робіт у системі “Антиплагіат”;
- адміністративна та моральна відповідальність викладачів і студентів за порушення норм академічної доброчесності та корпоративного кодексу.

Вищевикладене створює підґрунтя для наступного дослідницького кроку, яким нами визначено розроблення й обґрунтування структурно-функціональної моделі реалізації компетентнісного підходу у навчанні певних дисциплін майбутніх фахівців.

Використана література:

1. Стандарт вищої освіти України. Галузь знань 22. Охорона здоров'я. Спеціальність 226 “Фармація, промислова фармація” (проект). 2018 р. [Електронний ресурс]. Доступно: www.vnmu.edu.ua/downloads/pdf/standart_farm.pdf Дата звернення: 23.03.2018.
2. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. Дата звернення: 23.05.2017.
3. Стандарти й рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, Київ, Україна: Ленвіт, 2006.
4. Національний стандарт України “Системи управління якістю” ДСТУ ISO 9001:2009 [Електронний ресурс]. Доступно: http://ukrstandart.net/uslugicentra/sistemy/iso9001?gclid=EAIaIQobChMIj5md2cm33AIVCOWaCh0X7ggEAAAYASAAEgKe1_D_BwE Дата звернення: 21.05.2014.

References:

1. Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Haluz znan 22. Okhorona zdorovia. Spetsialnist 226 “Farmatsiia, promyslova farmatsiia” (proekt). 2018 r. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: www.vnmu.edu.ua/downloads/pdf/standart_farm.pdf Data zvernennia: 23.03.2018.
2. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” vid 01.07.2014 № 1556-VII. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. Data zvernennia: 23.05.2017.
3. Standarty y rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity, Kyiv, Ukraina: Lenvit, 2006.
4. Natsionalnyi standart Ukrainy “Systemy upravlinnia yakistiu” DSTU ISO 9001:2009 [Elektronnyi resurs]. Dostupno: http://ukrstandart.net/uslugicentra/sistemy/iso9001?gclid=EAIaIQobChMIj5md2cm33AIVCOWaCh0X7ggEAAAYASAAEgKe1_D_BwE Data zvernennia: 21.05.2014.

РЕВА Т. Д. Современные требования к системе обеспечения качества высшего фармацевтического образования в Украине на институциональном уровне.

В статье обсуждаются современные требования к системе обеспечения качества высшего фармацевтического образования в Украине на институциональном уровне, представленные принципы обеспечения качества. По мнению автора, важную роль в оценивании качества высшего фармацевтического образования в Украине имеют нижеозначенные процедуры обеспечения качества образования, а именно: улучшение

менеджмента образовательной деятельности, качественный отбор контингента получающих высшее образование, увеличения части преподавателей с научными степенями в Университете, усовершенствования материально-технической и учебно-методической баз и тому подобное. Автором определен перечень мониторинговых процедур оценивания качества высшего фармацевтического образования в Украине и условия для реализации форм повышения квалификации профессорско-преподавательского состава. В статье отмечено, что в перечень требований к системе внутреннего обеспечения качества высшего фармацевтического образования входит также наличие информационных систем для эффективного академического менеджмента образовательного процесса, который предусматривает введение в действие электронной системы сбора и анализа информации, системы электронного документооборота, электронной шкатулки и тому подобное.

Обеспечению качества высшего фармацевтического образования, по убеждению автора, должны способствовать публичность информации относительно популяризации научных работ преподавателей с применением университетского репозитория, дополнить уже известные процедуры и мероприятия из предотвращения и выявления академического плагиата помогут нижеозначенные действия:

- информирование студентов об академической добропорядочности в образовании;
- реализация идеи академической добропорядочности в разных видах учебной, научной и исследовательской деятельности;
- проверка курсовых, дипломных и магистерских работ в системе “Антиплагиат”;
- административная и моральная ответственность преподавателей и студентов, руководителей за нарушение норм академической добропорядочности и корпоративного кодекса.

Ключевые слова: качество образования, система обеспечения качества высшего образования.

Reva T. D. Modern system requirements providing of quality of higher pharmaceutical education in Ukraine at institutional level.

The article discusses the modern requirements for the quality assurance system of higher pharmaceutical education in Ukraine at the institutional level, presents the principles of quality assurance. According to the author, the following procedures for ensuring the quality of education are important in assessing the quality of higher pharmaceutical education in Ukraine, namely: improving the management of educational activities, qualitative selection of the contingent of higher education applicants, increasing the share of teachers with academic degrees at the University, improving material and technical educational and methodological bases, etc. The author defines a list of monitoring procedures for assessing the quality of higher pharmaceutical education in Ukraine and the conditions for the implementation of forms of professional development of the teaching staff. The article notes that the list of requirements for the internal quality assurance system of higher pharmaceutical education also includes the availability of information systems for effective academic management of the educational process, which provides for the introduction of an electronic system for collecting and analyzing information, electronic document flow, e-mail box, etc.

The author believes that the quality of higher pharmaceutical education should be promoted by the publicity of information on the promotion of academic achievements of teachers using the university repository, supplemented by already known procedures and measures to prevent and detect academic plagiarism will be assisted by the following actions:

- informing students about academic integrity in education;
- realization of the idea of academic integrity in different types of educational, scientific and research activity;
- verification of coursework, diploma and master's works in the system “Anti-plagiate”;
- administrative and moral responsibility of teachers and students, leaders for violation of the standards of academic integrity and corporate code.

Keywords: quality of education, quality assurance system of higher education.